

- Про підсумки діяльності Секції хімічних і біологічних наук НАН України у 2020—2025 рр. (доповідач — академік НАН України В.Г. Кошечко)
- Про підсумки діяльності Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України у 2020—2025 рр. (доповідач — академік НАН України С.І. Пирожков)
- Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)
- Кадрові та поточні питання

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

24 вересня 2025 року

Засідання Президії НАН України 24 вересня 2025 р. відбулося під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали доповідь голови Секції хімічних і біологічних наук НАН України, віцепрезидента НАН України академіка НАН України **Вячеслава Григоровича Кошечка** про підсумки діяльності Секції хімічних і біологічних наук НАН України у 2020—2025 рр. (стенограму див. на с. 59).

У доповіді наведено короткий звіт про діяльність Секції хімічних і біологічних наук НАН України. Зазначено, що за останні п'ять років науковці установ, які входять до складу Секції, отримали низку вагомих результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень.

Після початку широкомасштабної російської збройної агресії проти України у Секції було здійснено певну переорієнтацію напрямів досліджень на військову та безпекову тематику.

Важливим напрямом досліджень установ Секції хімічних і біологічних наук НАН України є також розроблення лікарських препаратів та засобів медичного застосування, зокрема для потреб військових.

Особливе місце в діяльності Секції посідали координація та спрямування зусиль наукових установ відділень НАН України на розв'язання найважливіших наукових і науково-технічних проблем міждисциплінарного характеру. Така діяльність реалізовувалася шляхом виконання цільових програм наукових досліджень у рамках бюджетної програми КПКВК 6541230, програм співпраці Національної академії наук України з Національною академією аграрних наук України та Національною академією медичних наук України.

У 2020—2022 рр. виконувалися започатковані за ініціативою Секції п'ять цільових програм наукових досліджень НАН України за такими актуальними напрямками, як створення но-

вих функціональних матеріалів, розроблення водневих технологій, «розумних» сенсорів, молекулярних та клітинних технологій для широкого спектра потреб. Виконання цих програм дало можливість поєднати зусилля фахівців з хімії, біології, фізики, матеріалознавства та інших наук для розв'язання низки важливих фундаментальних та прикладних проблем і отримати вагомий теоретичний і практичний результат.

У звітний період було започатковано програми спільних наукових досліджень установ НАН України з установами Національної академії медичних наук України та Національної академії аграрних наук України на 2023—2025 рр. Плідно працювала Міжвідомча наукова рада НАН України та НААН України з проблем агропромислового комплексу. Надзвичайно важливою була участь провідних вчених Секції хімічних і біологічних наук НАН України в роботі міжнародних організацій у сфері біобезпеки та біозахисту з питань радіаційної, хімічної, біологічної і ядерної безпеки.

Багато зусиль і часу вчені Секції приділяли важливій роботі щодо Червоної книги України. За останні п'ять років Національна комісія з питань Червоної книги України провела 23 засідання.

Кількісні показники публікаційної діяльності наукових установ Секції хімічних і біологічних наук НАН України у звітний період залишалися вагомими, хоча й спостерігалися певні тенденції до їх зниження. Так, наукові установи Відділення хімії НАН України в 2024 р. оприлюднили 896 наукових статей та 4 монографії; установи Відділення біохімії, фізіології та молекулярної біології НАН України — 626 статей та 7 монографій; установи Відділення загальної біології НАН України — 979 статей і 13 монографій.

У 2020—2025 рр. в установах Секції велася активна винахідницька діяльність. Станом на кінець 2024 р. установи Секції підтримували дію 1532 об'єктів права інтелектуальної власності, що засвідчено патентами на винахід, корисну модель, промисловий зразок, торговельну марку або сорт рослин.

Виступ академіка НАН України Вячеслава Григоровича Кошечка

У звітний період установи Секції хімічних і біологічних наук НАН України виконували 159 проектів у рамках програм «Горизонт-2020», «Горизонт Європа», НАТО, ПРООН, EUREKA, ERASMUS+, CRDF Global, CNRF, УНТЦ, а також проекти за підтримки урядів різних країн та численних міжнародних фондів. Деякі дослідження здійснювалися в межах двосторонніх договорів НАН України з академіями наук інших країн.

Потім було заслухано виступи академіків-секретарів відділень, які входять до складу Секції хімічних і біологічних наук НАН України, а саме:

- академіка-секретаря Відділення хімії НАН України академіка НАН України Миколи Тимофійовича Картеля (див. с. 65);
- в.о. академіка-секретаря Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України академіка НАН України Сергія Васильовича Комісаренка (див. с. 67);
- академіка-секретаря Відділення загальної біології НАН України академіка НАН України Володимира Григоровича Радченка (див. с. 70).

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали доповідь голови Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України, віцепрезидента НАН

Виступ академіка НАН України Сергія Івановича Пирожкова

України академіка НАН України **Сергія Івановича Пирожкова** про підсумки діяльності Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України у 2020—2025 рр. (стенограму див. на с. 74).

У доповіді зазначено, що Секція приділяє значну увагу впровадженню результатів наукових досліджень у практику, насамперед через забезпечення науково-методологічного та методичного супроводу діяльності центральних і місцевих органів влади. На постійній основі готуються аналітичні матеріали, експертні висновки, пропозиції, рекомендації тощо.

Провідних учених Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України було залучено до робочих груп з розроблення проекту Плану відновлення України, установи правового профілю Секції забезпечують виконання положень Закону України «Про правотворчу діяльність», підготовлено перший в Україні Науково-практичний коментар Закону України «Про правотворчу діяльність».

Окрему увагу приділено впровадженню результатів наукових досліджень у практику освітньої діяльності.

У звітний період 5 установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України виконали 6 наукових проєктів за результатами конкурсів Національного фонду досліджень України, а саме: 2 проєкти конкурсу «Наука для безпеки людини та суспільства» (2020, 2021), 1 проєкт

конкурсу «Підтримка досліджень провідних і молодих вчених» (2023), 2 проєкти конкурсу «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди» (2023—2024), 1 проєкт конкурсу «Наука для безпеки і сталого розвитку України» (2023—2024).

Плідно розвивалася міжнародна співпраця установ Секції. Зокрема, Інститут української мови НАН України продовжував виконання міжнародного проєкту «Загальнослов'янський лінгвістичний атлас», в рамках якого підготовлено нові українські діалектні дані, складено нові карти лексичних та фонетичних явищ слов'янських діалектів. У межах великого порівняльного проєкту «Міжнародна програма соціальних досліджень» в Україні було проведено опитування за модулем «Цифрове суспільство».

До складу Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України на сьогодні входить 34 установи, в яких працює близько 3,5 тис. осіб, зокрема близько 2,5 тис. наукових співробітників. У звітний період у рамках заходів з оптимізації мережі установ НАН України припинено шляхом ліквідації 3 установи, ще у двох випадках дві установи об'єднано в одну. Крім того, оптимізовано діяльність низки державних підприємств на базі установ Секції.

Водночас у розвитку академічної соціогуманітаристики є чимало питань, розв'язання яких вимагає додаткової концентрації зусиль. Потребують істотного розширення та актуалізації міждисциплінарні дослідження впливу війни на українське суспільство, напрямів і механізмів повоєнного відновлення економіки країни, розв'язання демографічних проблем. Необхідно прагнути до більшої ефективності міжнародних наукових зв'язків, піднесення їх на рівень дієвої предметної кооперації у проведенні наукових досліджень з найбільш актуальних проблем сучасних економічних, суспільних, культурних трансформацій. Потребує активізації робота зі збереження і нарощування кадрового потенціалу установ Секції, зокрема фахівців вищої кваліфікації.

Незважаючи на певне збільшення фінансування, воно залишається недостатнім для

проведення на сучасному рівні наукових досліджень, оновлення матеріально-технічної бази, виплати зарплат та оплати комунальних послуг. Тому нагальною є потреба в більш активному залученні установами позабюджетних коштів як за рахунок розвитку госпдогвірної тематики, так і через розширення практики надання платних науково-інформаційних послуг.

Вчені Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України й надалі зосереджуватимуть свій потенціал на дослідженні найбільш складних і актуальних проблем суспільно-політичного, соціально-економічного і соціокультурного розвитку України в умовах європейської інтеграції та відповідних викликів і протидій.

Далі було заслухано виступи академіків-секретарів відділень, які входять до складу Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України, а саме:

- академіка-секретаря Відділення економіки НАН України академіка НАН України Елли Марленівни Лібанової (див. с. 81);
- академіка-секретаря Відділення історії, філософії та права НАН України академіка НАН України Валерія Андрійовича Смоля (див. с. 83);
- в.о. академіка-секретаря Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України академіка НАН України Богдана Миколайовича Ажнюка (див. с. 86).

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- погодили внесення змін до Типового положення про Науково-координаційну раду секції НАН України;
- ухвалили зміни до Порядку складання, затвердження та контролю за виконанням фінансового плану суб'єкта господарювання НАН України.

Затверджено:

- доктора економічних наук **Іщук Світлану Олексіївну** на посаді заступника директора з наукової роботи Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»;

- кандидата фізико-математичних наук **Демченка Володимира Васильовича** на посаді вченого секретаря Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України».

Погоджено призначення:

- доктора фізико-математичних наук **Сулима Георгія Теодоровича** на посаду головного наукового співробітника Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- завідувача відділу Закарпатського регіонального центру соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України доктора економічних наук **Пітюлича Михайла Івановича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток досліджень у галузі економіки гірських та сільських територій Закарпаття;
- ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича доктора економічних наук **Білокурського Руслана Романовича** за багатолітню плідну працю на освітянській ниві, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців з пріоритетних напрямів науки і техніки, зміцнення творчих зв'язків з Національною академією наук України та з нагоди 150-річчя від часу заснування університету.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- співробітників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича — професора кафедри доктора географічних наук **Джамана Василя Олексійовича**; декана факультету доктора географічних наук **Заячука Мирослава Дмитровича**; завідувача кафедри доктора технічних наук **Самілу Андрія Петровича** — за багатолітню плідну працю на освітянській ниві, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців з пріоритетних напрямів науки і техніки, зміцнення творчих зв'язків з Національною академією наук України та з нагоди 150-річчя від часу заснування університету.

Подякою НАН України відзначено:

- співробітників Національної академії наук України — заступника директора з наукової роботи Інституту фізики конденсованих систем імені І.Р. Юхновського НАН України кандидата фізико-математичних наук **Іванківа Олександра Львовича**; старшого наукового співробітника Сектору зведеного планування Науково-організаційного відділу Президії НАН України кандидата політичних наук **Кузьменко Те-**

тяну **Володимирівну**; ученого секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України кандидата фізико-математичних наук **Гладковського Володимира Володимировича** — за активне сприяння успішній організації ювілейної сесії Загальних зборів НАН України, присвяченої 100-річчю від дня народження академіка НАН України І.Р. Юхновського.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- співробітників Математичного відділення Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України — провідного наукового співробітника доктора фізико-математичних наук **Фардиголу Ларису Василівну**; старшого наукового співробітника кандидата фізико-математичних наук **Халіну Катерину Сергіївну** — за багатолітню плідну сумлінну наукову працю, вагомий особистий внесок у

розвиток теорії диференціальних рівнянь та активне сприяння випуску наукового періодичного видання «Журнал математичної фізики, аналізу, геометрії»;

- співробітників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича — професора кафедри доктора фізико-математичних наук **Дуболазова Олександра Володимировича**; завідувача кафедри доктора фізико-математичних наук **Ушенка Юрія Олександровича**; завідувача кафедри доктора біологічних наук **Федоряк Марію Михайлівну** — за багатолітню плідну працю на освітянській ниві, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців з пріоритетних напрямів науки і техніки, зміцнення творчих зв'язків з Національною академією наук України та з нагоди 150-річчя від часу заснування університету.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик